

1. Считате ли, че сегашното устройство и структура на Висшия съдебен съвет гарантират осъществяването на възложените на този орган от КРБ и ЗСВ функции?

Ролята на съдебния съвет като специален орган, натоварен със задачата да гарантира независимостта на съдебната власт в контекста на разделението на властите, е въпрос, който е поставен на вниманието на всички държави членки на Съвета на Европа. Основните препоръки за устройството, статута и правомощията на съдебните съвети са изложени в Становище №10 (2007) на Консултативния съвет на европейските съдии (КЕСС) - Consultative Council of European Judges (CCJE) на вниманието на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно „Съветът на съдебната власт в служба на обществото“.

Вярно е, че становището на КЕСС не обвързва националния законодател, но обобщавайки и анализирайки опита на държавите членки на Съвета на Европа, то задава стандартите за гарантиране на независимостта на съдебната власт и върховенството на закона.

В становището си КЕСС допуска както хомогенни състави на съдебните съвети – съставени изцяло от магистрати, избрани от техните колеги, така и смесени състави – магистрати и други членове, като изрично сочи, че другите членове не могат да бъдат назначавани от изпълнителната власт. В §18 от Становище №10 КЕСС е посочил, че когато съставът е смесен, „за да се предотврати всякакво манипулиране или неправомерен натиск, съдиите, избрани от техните колеги, трябва да съставляват голямо болшинство от членовете“.

Конституцията на Република България предвижда смесен състав на Висшия съдебен съвет, който да се състои от парламентарна и професионална квота, при равен брой на техните членове. Последното изменение на Конституцията раздели Висшия съдебен съвет на съдийска и прокурорска колегия, но не промени съотношението между двете квоти, с което проблемите с отстояването на независимостта на съдебната власт от политически натиск не се решават.

Парламентарната квота представлява допълнителен източник на легитимност на съдебната власт като власт, произтичаща от народа, и отразява различните гледни точки в обществото. Квалифицираното мнозинство от две трети, с което Народното събрание избира единадесетте

членове на ВСС, изисква значителна подкрепа на опозицията - това доближава българския изборен модел до препоръките на Съвета на Европа, но ако се превърне в политически „пазарлък“, заложеното демократично начало се опорочава.

Конституцията и Законът за съдебната власт предвиждат изборът на членовете от парламентарната квота да се извършва между магистрати, хабилитирани учени по правни науки, адвокати и други юристи с високи професионални и нравствени качества. Въпреки, че законът го допуска, намирам за недобра практиката в парламентарната квота да се избират магистрати, тъй като това – предвид политическата ситуация в страната, неминуемо ще доведе до политическа обвързаност или поне ще създаде впечатление за такава – обстоятелства, които задълбочават недоверието в съдебната власт. Изборът на съдии в парламентарната квота не отговаря на очакванията на обществото за неполитизирана и независима съдебната власт. В този смисъл са и препоръките на КСЕС, който в §22 от Становище №10 допуска дори членове на съдебния съвет да бъдат и граждани без юридическо образование: „Членовете, които не са съдии, могат да бъдат подбрани измежду известни юристи, университетски преподаватели с определен професионален стаж или граждани, ползващи се с голям авторитет. За модерно управление на съдебната власт може би е необходимо участие на членове, които притежават опит в области извън правото (например мениджмънт, финанси, информационни технологии, социални науки).

Сегашното устройство и структура на ВСС не гарантира в достатъчна степен изпълнението на възложените на органа от Конституцията и от ЗСВ функции.

Впрочем, това се отчита и от законодателната власт. В Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, приета с Решение на Народното събрание от 21.01.2015 г., се предвижда провеждане на обществена дискусия за необходимостта от други промени в модела на ВСС, включително за обществените механизми за контрол върху парламентарната квота и необходимостта нейният размер да бъде намален така, че да не крие риск за доминиране над професионалната.

Намаляването на парламентарната квота и избирането на граждани с опит в други сфери на обществения живот - това са отправни точки за нови конституционни промени и законодателни решения, които поддържам. В рамките на сега действащата уредба може единствено да

се разчита на добрата воля и на здравия разум на народните представители. Изборът в парламентарната квота на достойни юристи, които не са магистрати, но се ползват с несъмнен авторитет и с високи професионални и нравствени качества, ще допринесе за спиране на ерозията в съдебната система и ще предотврати създаването на политически зависимости сред магистратите.

2. Какво е становището Ви относно дейността на досегашния състав на ВСС в неговия мандат в следните области:

- защита на независимостта на съдебната власт и на нейния авторитет

Като първа и основна задача на ВСС съм извела в концепцията си отсояването на независимостта на съдебната власт като цяло и на всеки магистрат поотделно. Досегашният състав на ВСС допускаше външно влияние в работата си и подминаваше с мълчание или с безразличие коментари на съдебните актове, извършвани от медиите и от представители на изпълнителната власт в публичното пространство, с които се подкопова доверието в съдебната власт и се стимулира неизпълнението на съдебните актове. Приети бяха следните актове: Комуникационна стратегия на съдебната власт 2014-2020, Наръчник за взаимодействие на органите на съдебната власт с медиите, Комуникационна политика на ВСС, План за действие на Комуникационната политика на ВСС 2014 – 2018 г., Медийна стратегия на съдебната власт, приета с решение на Пленума на ВСС по протокол №37/13.10.2016 г. Видно е, че липсват не планове и политики, а воля за прилагането им.

- осигуряване на прозрачно и предвидимо кадрово развитие на съдиите

Становището ми – моето лично, а и на много колети, с които съм разговаряла, е че кариерното развитие не е прозрачно. В съответствие с това в много случаи то е предвидимо, но в негативния смисъл на думата – усещане за предварително известни резултати и манипулиране на конкурсите. Проблемът не е толкова в правилата, а в начина на прилагането им. Новите правила няма да променят съществено ситуацията, ако се прилагат непочтено от непочтени хора. Пример в това

отношение е процедурата по чл.193, ал.6 от ЗСВ, която отваря нова възможност за заобикаляне на правилата за обявяване на свободни места и за двоен стандарт при прилагане на конкурсните процедури.

- избор на председатели на съдилища и техни заместници

Разпоредбите на чл.169, ал.1 и 2 от ЗСВ дават възможност за противоречиво тълкуване на предвидените в тях изключения за назначения на председатели и заместниците им от по-ниско ниво. Идеята за съдийско самоуправление не е прокарана последователно. Предложенията на общите събания на съдиите легитимират избор на председател, но не са обвързващи за ВСС. Водещи би трябвало да са следните принципи: за административни ръководители да бъдат избирани кандидатите, посочени от общото събрание на съдиите; при липса на такива, да се назначават кандидати от други съдебни органи на същото ниво; едва при липса на такива от същото ниво, да се назначават кандидати от по-ниско ниво. Свидетели сме на назначения, при които тези принципи не бяха спазвани.

- дисциплинарна отговорност на съдиите

Еднакви или сходни случаи се третират различно както от ВСС, така и от административните ръководители. Това донякъде се дължи на липсата на единни критерии за дисциплинарите нарушения, но от друга страна и на прилагането на различен подход *intuitio personae*.

- превенция на корупцията в органите на съдебната власт

Превенция на корупцията напълно липсва. Приемането на Единна методика по приложението на принципа за случайно разпределение на делата в районните, окръжните, административните, военните, апелативните и специализираните съдилища, и въвеждането на централизирана система за електронно разпределение на делата във всички съдилища от 01.10.2015 г е положителна стъпка в тази насока, но не е достатъчна.

- обезпечаване на условията на работа на съдиите и на техните осигурителни и трудови права

Не само сегашният Висш съдебен съвет, но и всички предходни са длъжник на магистратите и на съдебните служители по отношение на материалните условия за труд. В някои съдилища магистратите и

съдебните служители работят в помещения, които по площ и осветеност не отговарят на трудовите норми, а техниката, с която разполагат, е остаряла и амортизирана. В съдебните зали не може да се осигури необходимото пространство нито на съдебния състав, нито на страните съобразно процесуалното им качество. Както съм посочила в концепцията си, тези условия на труд не само нарушават трудовите права на хората, заети в съдебната система, но и с нищо не допринасят за утвърждаване на достойнството на съдийската професия. Частичното решаване на проблема със сградата на Софийски районен съд не може да бъде пренебрегнато, но има и други съдилища, в София и в страната, които имат проблеми с условията на труда и по които изобщо не се търси решение.

- реформа на съдебната карта

Преназначаването на съдебната карта на страната по начин, по който да се повиши ефективността на съдебната система без да се затруднява достъпът до правосъдие, е труден процес. Това предполага да се реорганизируют и оптимизират съдебните органи на базата на анализ на сегашната ефективност на правосъдието и на прогнозното развитие на района. Първите стъпки в тази насока са вече направени от Комисия „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към сега действащия ВСС. Реформата на съдебната карта е свързана също със Системата за измерване на натовареността, анализът за достоверност на която към този момент още не е готов.

3. Каква е оценката Ви за начина на вземане на решения в дейността на сега действащия ВСС, бихте ли променили и какво точно в този процес?

Оценката се съдържа в отговора на предходния въпрос.

Ако бъда избрана за член на ВСС ще настоявам за спазване на следните принципи при вземане на решенията:

- стриктно спазване на закона;
- прозрачност и последователност – при идентични или сходни факти да се приемат идентични или сходни решения;
- мотивираност – особено при решения, които се различават от други решения, постановени при идентични или сходни факти;
- недопускане на влияние от външни политически, икономически или лични интереси;

- професионален и неполитизиран диалог между членовете на съвета;
- координация между комисиите в съвета и работните групи към тях;
- поддържане на диалог с магистратите, уважение към тяхното мнение и своевременно отговаряне на исканията им;
- изискване на отчетност.

4. Какво е необходимо да се промени и ако бъдете избрани какви действия ще предприемете за това в следните области от дейността на следващия ВСС:

- защита на независимостта на съдебната власт и на нейния авторитет

Висшият съдебен съвет представлява съдебната власт, осигурява и отстоява независимостта ѝ – както на съдебната власт като цяло, така и на ВСС като върховен неин орган, така и на отделните съдебни органи и на всеки един магистрат. Необходимо е да се предотвратяват всякакви опити за създаване на обществени очаквания по конкретни дела и стоварване на обвинения върху съдебната власт, когато резултатът е различен. Не трябва да се допуска обясняване или „оправдаване“ за постановено решение, но ВСС трябва да реагира незабавно и адекватно на коментари на съдебните актове, извършвани от представители на изпълнителната власт или медии в публичното пространство.

В много съдебни органи вече са назначени служителите по връзки с обществеността. Необходимо е, ако нямат юридическо образование, то поне да преминат през обучение, което да им дава начална юридическа грамотност. Необходимо е съдиите да могат да упражняват контрол върху прессъобщенията и техните изявления, за да се избягват фактически неточности и подвеждаща информация. Необходимо да се провеждат системни обучения на магистратите по комуникационни умения и отстояване на независимостта им.

Способността за отстояване на личната независимост и неподдаването на външни влияния е качество, на което трябва да бъде предоставена голяма тежест в оценката при атестиране за придобиване статут на несменяемост. Въпросът, който възниква, е кой и по какви критерии ще оценява това качество. Необходимо е да се потърси съдействие от психолози и специалисти по социални науки за изготвяне на методика за оценка на самостоятелността при вземане на решения и устойчивост при

отстояване на личната независимост. Но дори и да се изготви перфектната методика, тя може да бъде опорочена, ако се прилага от хора с нисък етичен стандарт. Ето защо, отсотяването на независимостта на съдебната власт трябва да е дело както на ВСС като колективен орган, така и на всеки член на ВСС поотделно, както на всеки административен ръководител, така и на всеки съдия.

- осигуряване на прозрачно и предвидимо кадрово развитие на съдиите

Разбирането ми за промените при кадровото развитие на магистратите съм изложила в концепцията. Отново ще посоча, че проблемът не е толкова в правилата, а в опороченото им прилагане. Промяната ще настъпи, ако във ВСС и в конкурсните комисии се избират справедливи и почтени магистрати.

- избор на председатели на съдилища и техни заместници

Ще настоявам да се спазват принципът за административни ръководители да бъдат избирани кандидатите, посочени от общите събрания на съдиите. ВСС е свободен в преценката си, но е длъжен да мотивира защо не приема посочената от ощото събрание кандидатура. Особено ако възниква съмнение в нравствените качества на посочения ръководител или в свободата и начина на вземане на решение от общото събрание. При липса на кандидатура, издигната от общото събрание, или при мотивираното ѝ отхвърляне, да се назначават кандидати от други съдебни органи на същото ниво. Едва при липса на такива от същото ниво, да се назначават кандидати от по-ниско ниво.

- дисциплинарна отговорност на съдиите

Разбирането си за реализирането на дисциплинарната отговорност на съдиите, както и за необходимостта от поощрения на съдиите, съм изложила в концепцията си. Като основен проблем ще подчертая отново различния подход при сходни или идентични случаи, което намирам за недопустимо. Считам, че дисциплинарната отговорност е крайна мярка и преди да се стигне до нея трябва да се изследват и отстранят обективните причини, които пораждат дисциплинарните нарушения. Необходимо е да се заложат ясни критерии за дисциплинарните нарушения.

- превенция на корупцията в органите на съдебната власт

Необходимо е да се извършват задълбочени проверки по сигнали, както и ВСС да се самосезира при възникване на съмнения. В Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, приета с Решение на Народното събрание от 21.01.2015 г., се предвижда изграждане на помощно звено „Интегритет“ към етичната комисия на ВСС, натоварено с периодични проверки по утвърдена методология на магистратите и съдебната администрация за наличие на про-корупционни фактори. Следва да се изгради звеното и да се утвърди методологията за про-корупционни фактори и да се предприемат конкретни мерки да не се допуска членство на магистрати в организации с непубличен характер.

- обезпечаване на условията на работа на съдиите и на техните осигурителни и трудови права

Разбирането си за необходимите действия съм изложила в концепцията си. Интелектуалният труд на съдиите не се свързва само с възнаграждение , а за да е ефективен изисква неангажираност с битови проблеми – достатъчно съдебни зали за ритмичен график на заседанията, техническа обезпеченост, осигуряване на необходимата площ в кабинетите. Наред с това трябва да се подобрят условията на работа на съдебната администрация, от която пряко зависи съдийската работа. Необходима е отчетност в управлението на собствеността.

- реформа на съдебната карта

Необходимо е да се предприемат действия по преодоляване на вътрешната негативна нагласа срещу реформата на съдебната карта – чрез активен диалог с цялата магистратска общност, особено с магистратите от засегнатите райони. Необходимо е да се създадат правила за поемане на разноски по пътуване и/или преместване, за компенсиране на доходи и съдействие за устройване на семейството на магистрата в друго населено място, ако това се налага. На първо място обаче считам, че трябва да се помисли за оптимизиране на общата съдебна администрация.

5. Какви конкретно качества считате, че следва да притежават бъдещите председател на ВКС, председател на ВАС и главният

прокурор, така че профилът им да съответства на изискванията на закона за заемането на съответната длъжност?

Разпоредбата на чл.170, ал.5 от ЗСВ посочва изискуемите качества – способност за придържане и налагане на висок етичен стандарт, висока професионална компетентност /задълбочени познания в областта на правото, богат практически опит, ръководни и административни умения, аналитични способности/, изявена независимост, воля за налагане на законността, решителност при изпълнение на служебните задължения и с принос за утвърждаването на правовата държава, доказани във времето възможност за работа в екип, за мотивиране на колеги, за търсене и носене на отговорност. Проблемът не е в изискуемите качества – всички знаем какви трябва да бъдат те, а в способността и волята на членовете на ВСС да извършат обективна преценка. При няколко кандидатури трябва да се изложат мотиви защо се предпочита точно избраната пред другата кандидатура.

6. Как бихте постъпили, ако стане невъзможно в следващия ВСС да осъществите концепцията, която сте защитили пред своите колеги – избиратели?

Приех да бъда номинирана за кандидат за член на ВСС ясно осъзнавайки възможностите на действащата законова рамка и съм съобразила концепцията си изцяло с нея. Подкрепям идеята за конституционни промени в посока намаляване на парламентарната квота и увеличаване на професионалната, но считам, че има много краткосрочни приоритети, които биха подобрили работата на съдиите и биха допринесли за възстановяване на авторитета на съдебната власт и които са изпълними без законодателни и конституционни промени.

Ще положа всички усилия да убедя колегите си, ако считам, че давам разумно и целесъобразно решение. Ще приема мнение, различно от моето, ако е обосновано и разумно. И въпреки това, ако по други причини стане невъзможно да се отстояват интересите на съдиите, ще подам оставката си. Не считам, че това е предателство по отношение на гласувалите за мен съдии – напротив, това е акт на отговорност за поетите ангажименти.

